MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2009

Citazzjoni Numru. 612/2002/1

Mario Gauci

-vs-

Joseph Camilleri

Il-Qorti;

Rat ic-ċitazzjoni ppreżentata fit-28 ta’ Mejju 2002 li permezz tagħha l-attur ippremetta:

Peress illi l-attur huwa proprjetarju ta’ l-għalqa li hija magħrufa bħala porzjoni numru tlettax (13) f’saqwi, Burmarrad illi biex jaċċedi għall-istess għalqa tiegħu, irid bilfors jgħaddi minn fuq proprjeta’ ossija għelieqi u ċioe’ dawk appartenenti jew imqabbla lill-konvenut;

Peress illi l-konvenut abbusivament, illegalment u klandestinament impedixxa lill-attur l-aċċess għal ġo l-

għalqa tiegħu fuq imsemmija; b'riżultat illi l-attur ġie mċaħħad li jgawdi u juża l-proprjeta' tiegħu, speċjalment fi żmien tant importanti bħalma hu żmien il-ħsad tal-qamħ;

Peress illi dan l-aġir da parti tal-konvenut jikkonsisti fi spoll riċenti;

Jgħid il-konvenut in vista tal-premess għaliex dina l-Onorabbli Qorti m'għandhiex:

1. Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-agir tal-konvenut kif fuq spjegat jikkostitwixxi spoll riċenti;

2. Tikkundannah sabiex jerga' jqiegħed kollox fl-istat pristinu tiegħu, u ċioe' b'mod li l-attur jkun jista' jaċċedi liberalment għall-għalqa tiegħu li tiġi l-ġewwa mill-egħlieqi tal-konvenut, u dana fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilu prefiss minn din l-Onorabbli Qorti u fin-nuqqas l-attur jkun awtorizzat jagħmel ix-xogħlijiet neċessarji huwa stess u dana a spejjeż ta' l-istess konvenut.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut illi huwa minn issa nġunt għas-subizzjoni u b'riserva għall-azzjoni ulterjuri kontra l-istess konvenut għall-kundanna u ħlas ta' danni li l-attur sofra minħabba l-aġir tal-konvenut.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa ta' l-attriċi u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, ippreżentata fis-7 ta' Novembru 2003, li permezz tagħha espona:

1. Illi fl-ewwel lok il-ġudizzju mhux integru peress li l-kawża ma ġietx diretta wkoll kontra mart il-konvenut u kwindi l-istess konvenut għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

2. Illi fit-tieni lok, u mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, l-azzjoni attriċi hija għal kollox perenta *stante* li għadda t-terminu preskritt mill-Ligi *entro* liema għandha tiġi eżerċitata tali azzjoni.

3. Illi fit-tielet lok, u mingħajr preġudizzju għas-suċċepit, iċ-ċitazzjoni attriċi ma tista' qatt tirnexxi *stante* illi hija bbażata fuq premessi ħżiena peress li mhux minnu li l-attur huwa proprjetarju tal-għalqa porzjon 13 f'saqwi, Burmarrad.

4. Illi fir-raba' lok, u mingħajr preġudizzju għas-suċċepit ma jissussistux l-elementi kollha rikjesti mill-Ligi u mill-ġurisprudenza sabiex l-azzjoni attriċi tirnexxi, u għalhekk l-eċċipjent għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

5. Illi fil-hames lok, u mingħajr preġudizzju għas-suċċepit, l-azzjoni attriċi hija nfondata fil-fatt u fid-dritt *stante* illi (a) m'hemm ebda passaġġ li jagħti mill-għelieqi tal-konvenut għall-porzjon 13, (b) l-attur ma jgawdi ebda dritt ta' passaġġ mill-għelieqi tal-konvenut, (c) jeżisti passaġġ ben definit li jagħti għall-porzjon 13 li m'għandu x'jaqsam xejn ma' l-għelieqi tal-konvenut.

6. Illi fis-sitt lok, u mingħajr preġudizzju għas-suċċepit, il-konvenut ma kkommetta ebda spoll, iżda kien proprju l-attur innifsu li bi vjolenza, abbusivament u mingħajr ebda kunsens jew permess tal-konvenut għadda minn fuq l-għelieqi tal-konvenut b'inġenji li kkawżaw lill-konvenut ammont konsiderevoli ta' danni dwar liema inċident il-konvenut istitwixxa diġa' l-proċeduri opportuni, b'mod illi kien l-istess attur li kkawża danni u pprova jiddenuda lill-konvenut mill-pussess u tgawdija ta' ħwejġu u għalhekk fuq skorta ta' sentenzi, l-attur li għoġbu jieħu l-Liġi b'idejh, m'huwiex intitolat jinizja l-proċedura odjerna *in linea* mal-prinċipju li min jieħu l-Liġi b'idejh ma jistax sussegwentement jitlob l-intervent tal-Qorti, u kwindi l-eċċipjent għandu jiġi lliberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

7. Illi fis-seba' lok, u mingħajr preġudizzju għas-suċċepit, kwalsiasi azzjoni rimedjali li seta' ħa l-konvenut fi ħwejġu, kienet biss spinta minn bżonn attwali u immedjat li jiddefendi l-patrimonju tiegħu mill-attakk vjolenti, abbużiv u klandestin pratikat mill-attur fuq ħwejjeġ il-konvenut u għalhekk m'hemmx l-estremi ta' spoll.

8. Salvi, jekk ikun il-każ, eċċezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjeż kontra l-attur minn issa nġunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-konvenut u l-lista tax-xhieda.

Semgħet il-provi;

Rat l-atti proċesswali u l-verbal tas-seduta tal-25 ta' Marzu 2009 li permezz tiegħu l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Ikkunsidrat;

Illi kif jidher ċar miċ-ċitazzjoni din hija kawża ta' spoll. L-attur qed isostni illi l-konvenut ostakola u allura għalaq l-aċċess li qed jallegaw li kellhom għall-għalqa tiegħu. Kif huwa magħruf huma tlieta l-elementi rikjesti biex azzjoni ta' spoll tirnexxi u dawn huma;

1. il-pussess;
2. l-azzjoni spoljattiva li tkun saret bil-moħbi jew kontra l-volonta ta' l-attur; u
3. li l-azzjoni issir fi żmien xahrejn minn meta jkun seħħ l-ispoll.

Il-konvenut f'din il-kawża intavola diversi eċċezzjonijiet kif jidher minn dak premess aktar qabel.

L-attur ippreżenta affidavit a fol 33 fejn qal li huwa l-propjetarju ta' l-għalqa immarkata bħala porzjoni 13 fil-post imsemmi fiċ-ċitazzjoni u li regolarment huwa u l-familja tiegħu kienu jgħaddu minn ġo mogħdija fl-għalqa tal-konvenut iżda f'April 2002 kien inkariga lil ċertu Bertu Gauci biex jaħsadlu l-qamħ, iżda malli dan mar bit-*tractor* sab li ġie nstallat kanċell imsakkar bil-katnazz bir-riżultat li ma setax jgħaddi. Mar fuq il-post flimkien ma' martu u bintu u neputi u sabu li l-konvenut imblokka l-passaġġ bil-vetturi u li l-kanċell kien imsakkar bil-katnazz. Huwa qal li dan ġara ftit wara li l-konvenut kellu kwistjoni man-neputi tiegħu. Qabel dakinhar qatt ma kellu problemi biex jgħaddi

minn hemm. Il-persuni li semma kkonfermaw dan b'affidavit separat.

Il-konvenut xehed fis-seduta tal-14 ta' Marzu 2007 u fost affarijiet oħra esebixxa kopja ta' sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mogħtija fis-16 ta' Diċembru 2003 li permezz tagħha ġie liberat mill-akkuża li eżerċita dritt li ppretenda li għandu. Huwa qal li l-attur għandu minn fejn jgħaddi għal fuq ir-raba' tiegħu u ma kellux għalfejn jgħaddi minn ġo ħwejġu u li x-xatba kienet ilha hemm; huwa qatt ma laqa' lill-attur milli jgħaddi bir-riġel iżda kien jopponi li jgħaddi bl-inġenji għax kien qed jagħmillu l-ħsara. Qal ukoll illi l-passaġġ għandu xatba tal-ħadid u hemm biżżejjed biex jgħaddi bniedem iżda x-xatba hija magħluqa bil-katnazz. Qal li kien wissa hafna drabi lill-attur biex ma jibqax jgħaddi bl-inġenji minħabba f'hekk u dan mis-sena 2001. Il-grada kien kissirha l-attur biex jibqa' jgħaddi u hu (l-konvenut) iddrittaha. Kontro-eżaminat għall-ewwel qal li l-kanċell issa ma kienx imsakkar iżda ammetta wara li kien għamel il-katnazz biex ma jidħlulux u jisirquh. Qal ukoll li kien għamel il-katnazz biex l-attur ma jibqax jagħmillu ħsara.

Din hija kawża bhal diversi li jsiru dwar dritt ta' passaġġ fejn jiġri li minħabba l-kontestazzjoni li jkun hemm isir att spoljattiv u għalxejn wieħed jippriedka lill-partijiet li l-ewwelnett ħadd ma jista jieħu l-liġi b'idejh u t-tieni li l-*actio spolii* hija kawża li ma ssolvix b'mod definittiv il-pendenza reali li tkun waħda petitorja. Sfortunatament minħabba li l-partijiet iressqu provi anke fir-rigward il-kawża titwal inutilment.

Eżami ta' l-akkuża li saru fil-konfront tal-konvenut quddiem il-Qorti tal-Maġistrati jagħtu ndikazzjoni ta' x'ġara. Hemmhekk huwa ġie akkużat (fol 49 – rapport ta' l-A.I.C. Saliba li kien ġie nominat minn dik il-Qorti) li fis-6 jew is-7 ta' Settembru 2001 impedixxa lil Mario Gauci milli jgħaddi għal ġor-raba' tiegħu '<u>il ġewwa mill-imsemmija xatba</u>. *(sottolinear tal-Qorti). Oltre* dan ġie akkużat illi fil-15 ta' Mejju 2002 għamel kanċell imsakkar b'katnazz b'mod li jostakola u jimpedixxi lil Mario Gauci milli jgħaddi għal ġor-raba tiegħu mill-imsemmi kanċell. Jidher allura illi

l-attur għamel żewġ rapporti separati u huwa evidenti anke minn dak illi rriżulta mill-provi illi kien hemm żewġ inċidenti.

F'Settembru 2001 il-kanċell kien ġia' qiegħed hemm; jista' jkun illi tpoġġa dakinhar jew qabel u għalhekk f'din il-kawża, minħabba t-terminu ta' xahrejn impost mill-liġi ma tistax tikkonċerna l-imsemmi kanċell. Jidher pero' anke mix-xhieda ta' l-istess konvenut illi huwa sakkar il-kanċell bil-katnazz f'Mejju 2002 u allura l-kawża fir-rigward saret *entro* t-terminu impost.

Fis-sentenza **"Delia vs Schembri"** (Prim Awla - 4 ta' Frar 1958) ġie ritenut illi:

"L-azzjoni ta' spoll isservi biex tipproteġi il-pussess, ikun x'ikun … li jiġi vjolentement jew okkultament meħuda mingħand il-possessur jew detentur u ġie deċiż kemm-il darba li tapplika wkoll għat-tutela tal-kważi pussess tad-drittijiet legali u hija inerenti għall-fatt ta' min b'awtorita privata … jagħmel għad-dannu ta' terza persuna att li għalkemm jista' jkollu dritt għalih ma jistgħax jeżerċitah mingħajr intervent tal-Qorti."

Fi kliem Pacifici Mazzoni spoll vjolent huwa *"qualunque atto arbitrario che per forza privata si compia contro la volontarieta' dello spogliato". (Vol III Sez. 52).*

Kif ġie ritenut fil-kawża **"Margħerita Fenech vs Pawla Zammit"** deċiża fit-12 ta' April 1958:

"L-actio spolii hija radikata pjuttost fuq l-esiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-principju assolut ta' ġustizzja hija eminentement intiża l-protezzjoni ta' kwalunkwe pussess u jiġi impedut liċ-ċittadin privat li jieħu l-ligi f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak li jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat."

Kif ukoll ġie ritenut:

"Kif kellha okkażjoni tesprimi ruħha l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell, l-indaġini li trid issir hija waħda limitatissima,

rigoruża u skarna u ma tinsab f'ebda leġislazzjoni oħra u kompliet tgħid illi għalhekk indaġinijiet ibbażati fuq x'jgħidu u ma jgħidux ġuristi u awturi Franċiżi u Taljani huma għal kollox irrilevanti u inapplikabbli fil-kuntest ta' l-ordinament ġuridiku tagħna – Appell Ċivili – ***"Cardona vs Tabone"*** *– deċiża fid-9 ta' Marzu 1992).*

Fil-każ in kwistjoni pero tqum il-problema addizzjonali dwar jekk japplikax il-prinċipju *vim vi ripellere licet*. Il-konvenut infatti jgħid li huwa għamel il-katnazz biex ma tibqax issir ħsara fl-għalqa tiegħu. Kif qalet il-Qorti ta' l-Appell fil-kawża **"Camilleri vs Bonello"** (5 t'Ottubru 1998)**:**

"F'azzjoni possessorja ta' din ix-xorta l-att turbattiv tal-pussess li ta' lok għaliha għandu dejjem ikun identifikabbli u għandu jiġi bi preċiżjoni identifikat (spolitaum fuisse) bħala fatt li sar fi żmien determinat mhux biss għaliex mill-mument meta javvera ruħu li d-dekadenza estintiva ta' l-azzjoni jibda jiddekorri imma wkoll għaliex it-talba jeħtieġ tkun għar- reintegrazzoni ta' l-attur…"

Il-Qorti ċċitat sentenza antika (Vol XXIV pt 1 pagna 281) illi irriteniet:

"Dell' altro canto chi rimuove ostacoli trovati el passaggio ale proprie terre per apririvi l' aċċesso che prima possedeva non fa' atto violento, ne' commette spoglio, ne' si fa' giustizia da se ma esercita il su diritto entro i limiti del suo possesso, o meglio, afferma e continua il proprio possesso di cui era in godimento legittimo che fu turbato da chi ha posto quegli ostacoli."

Il-Qorti mbagħad qalet li dan naturalment japplika *a contrario senso.* Naturalment din l-azzjoni tal-konvenut trid tkun saret immedjatament wara li jkun sar l-ispoll ta' l-attur biex tkun ġustifikata. (ara wkoll is-sentenzi **"Pellegrini Petit vs Sammut"** – Appell 16 ta' Jannar 1920, u **"Sammut vs Sammut"** – Prim' Awla 31 ta' Jannar 2003).

Għalhekk il-Qorti trid tiddeċiedi jekk l-attur kellux pussess; jekk kienx l-istess attur li ħa l-ligi b'idejh, u kwindi

kkometta l-ispoll hu, u allura l-konvenut kellux dritt jirrespinġi l-ispoll permezz ta' spoll ieħor – ħaġa li hija permessa mill-ġurisprudenza *purche* l-azzjoni tiegħu tkun proporzjonata (fis-sens li jerġa' jpoġġi l-affarijiet għall-istat li kienu qabel l-ispoll) u mmedjata.

Il-Qorti tħoss li dawn il-prinċipji ma jistgħux jiġu applikati fil-każ in eżami għaliex l-istess konvenut jgħid li huwa ma riedx lill-atturi jkomplu jgħaddu bl-inġenji biex ma ssirlux il-ħsara. Il-mezzi li kellu jadopera allura ma kienux li jieħu huwa stess il-liġi b'idejh iżda li juża l-mezzi legali biex iwaqqaf lill-attur milli jgħaddi; bl-aġir tiegħu huwa mhux reġa poġġa l-affarijiet kif kienu qabel iżda qabad u żamm l-aċċess lill-attur; il-Qorti terġa' ttenni li jekk dan għandux dan id-dritt illi jgħaddi bl-inġenji hija kwistjoni oħra li trid tiġi deċiża fis-sede opportuna a bażi ta' talba petitorja.

Jirriżulta wkoll mill-provi illi dan il-katnazz mhux dejjem ikun f'postu għaliex ġieli bdiewa oħra jaqalgħuh – ara d-depożizzjoni ta' Charles Camilleri, kuġin tal-konvenut. Jidher għalhekk li l-preżenza ta' dan il-katnazz m'hijiex kostanti iżda l-attur għandu dritt ta' rimedju f'din il-kawża biex dan ma jibqax ifixklu milli jgħaddi.

Il-konvenut eċċepixxa wkoll li kellha titħarrek martu, eċċezzjoni għal kollox infondata għaliex l-ispoll ikkomettih hu.

Għaldaqstant il-Qorti filwaqt li tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, tilqa' t-talbiet ta' l-attur u tordna lill-konvenut biex fi żmien xahar ineħħi l-katnazz in kwistjoni u fin-nuqqas tawtorizza lill-attur jagħmel dan a spejjeż tal-konvenut taħt is-superviżjoni ta' l-A.I.C. Godwin Abela jekk ikun hemm bżonn.

L-ispejjeż fiċ-ċirkostanzi għandhom jinqasmu ndaqs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------